

Minder les, betere kwaliteit?

Author(s)

Hanna, Fadie; Zee, Marjolein

Publication date

2024

Document Version

Final published version

Published in

Didactief

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Hanna, F., & Zee, M. (2024). Minder les, betere kwaliteit? *Didactief*, 54(4), 26-27. <https://didactiefonline.nl/blog/vriend-en-vijand/minder-les-betere-kwaliteit>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <https://www.amsterdamuas.com/library/contact>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Minder les, betere kwaliteit?

TEKST FADIE HANNA, MARJOLEIN ZEEGEPUBLICEERD OP 04-04-2024
BEELD DANIBAL, SHUTTERSTOCK

Kan de vierdaagse lesweek het formatietekort terugdringen en uitgaven aan externe inhuur verminderen? Volgens Fadie Hanna (HvA) en Marjolein Zee (EUR) wel. Ze bespreken wat zo'n lesweek inhoudt, wat de voorwaarden zijn en hoe het de onderwijskwaliteit beïnvloedt.

We spreken van een vierdaagse lesweek wanneer alle officiële taken die bij het leraarschap horen, zoals professionalisering, lesvoorbereiding en oudergesprekken, plaatsvinden binnen vier werkdagen. De vierdaagse lesweek neemt de roostering als vertrekpunt: niet alleen wordt het aantal uren werktijd minder, ook worden alle onderwijstaken geconcentreerd binnen vier in plaats van vijf werkdagen. Maar hoe maak je dit tot een succes?

Concrete afspraken

Begin met het clusteren van reguliere werkzaamheden in vier dagen in plaats van vijf. Dit betekent een lesweek met vaste lesdagen (bijvoorbeeld maandag tot en met donderdag). Op de vijfde dag zijn alle leraren en leerlingen vrij. Een vierdaagse lesweek is namelijk niet effectief als leraren op willekeurige dagen vrij zijn.

*Cluster reguliere
werkzaamheden
in vier dagen*

Dit zorgt niet alleen voor logistieke problemen voor (werkende) ouders en kinderopvang, maar het heeft ook gevolgen voor de effectiviteit van de school als professionele organisatie. Studies buiten het onderwijs laten bijvoorbeeld zien dat een gebrek aan coördinatie van het werkrooster leidt tot zwakkere teamprestaties, inefficiënte communicatie en een hogere vergaderlast (Gomes, 2023). Voorkom deze problemen door concrete en transparante afspraken te maken over clustering van taken, begin- en eindtijden, en het aanwijzen van de vrije dag.

Behoud werktijd

Een vierdaagse lesweek kan enkel succesvol zijn als het aantal gewerkte uren op reguliere lesdagen niet verder wordt opgevoerd. Prop de uren van de vijfde dag dus niet stiekem in de vier dagen. Vanuit het perspectief van Henri Ford zou het namelijk dwaas zijn om een vrijgeroosterde vijfde dag te 'compenseren' door leraren meer te laten werken op momenten dat ze het minst productief zijn – aan de rand van de dag en het eind van de week. Studies naar andere zorgberoepen, zoals politieagenten en verplegers, laten inderdaad een verband zien tussen lange werkdagen, fouten en lage effectiviteit (Dembe e.a., 2005).

Vijf dagen betaald

Een vierdaagse lesweek vereist dat de vijfde lesdag naar rato wordt doorbetaald: het salaris dat leraren normaliter voor vijf dagen werk krijgen, ontvangen ze nu voor vier dagen. Leraren zijn immers kenniswerkers; ze vergaren kennis, ontwikkelen deze, en delen hun inzichten. De grootste creatiekracht ontstaat juist op momenten dat er tijd is om ongedwongen rond te dwalen en creatieve ideeën op te doen (Sallis en Jones, 2013). Door het salaris op peil te houden, blijft lesgeven een baan met voldoende bestaanszekerheid. Bovendien kan een fulltime salaris leraren die momenteel drie dagen werken, stimuleren om over te gaan naar vier dagen en voor externen om in dienst te treden bij een schoolbestuur. Vaste leraren zijn belangrijk voor leerlingen om zich goed te kunnen ontwikkelen, weten we uit onderzoek (Ingersoll, 2001). Structuur en stabiliteit zijn belangrijke voorspellers van de onderwijskwaliteit.

Instructietijd

Anders dan eerder vermeld, suggereren kwantitatieve studies dat leerlingen op scholen met een vierdaagse lesweek minstens even goed presteren op taal en rekenen als leerlingen op scholen met een vijfdaagse lesweek (Giger, 2012;

Thompson e.a., 2023). Onderzoek onder 1600 scholen in de VS toonde bijvoorbeeld aanvankelijk een lichte, maar gestage afname in de prestaties van leerlingen met een vierdaagse lesweek in vergelijking met hun tegenhangers met een vijfdaagse lesweek (Thompson, 2021). Maar verdere analyses wijzen uit dat deze relatie complexer is dan aanvankelijk gedacht; het aantal uren instructietijd per week lijkt een betere voorspeller voor taal- en rekenprestaties te zijn dan het aantal gevolgde lesdagen in de week (Thompson en Ward, 2022). Op scholen met een vierdaagse lesweek die gemiddeld meer dan 31.03 uur instructietijd bieden, presteren leerlingen even goed als op scholen met een vijfdaagse lesweek. Dit staat gelijk aan iets minder dan 8 uur per dag.

Maak zorgvuldige keuzes in je onderwijsaanbod

Maar het invoeren van zo'n schema is in Nederland echter praktisch onmogelijk. Overigens is een iets kortere instructietijd niet per se zeer nadelig. Bij een instructietijd van minder dan 29.95 uur per week scoorden leerlingen gemiddeld slechts 0.1 punt lager op taal en rekenen, een verwaarloosbaar verschil. Meer subjectief ervaren zowel ouders van leerlingen als leraren die zijn overgestapt van een vijfdaagse naar een vierdaagse lesweek, dat de kwaliteit van het onderwijs behouden is gebleven (Turner e.a., 2018; 2019). Hoewel de omstandigheden tussen de VS en Nederland aanzienlijk verschillen, is het opmerkelijk dat de instructietijd in ons land met 940 uur (ongeveer 24 uur per week) 27% hoger ligt dan het OESO-gemiddelde. Andere OESO-landen – zoals Finland, dat slechts 660 uur hanteert – laten zien dat minder instructietijd de taal- en rekenprestaties niet per se verslechtert. Het is echter wel noodzaak om zorgvuldige keuzes te maken in onderwijsaanbod (Yeşil Dağlı, 2019).

Minder stress

De vierdaagse lesweek biedt mogelijkheden voor leraren. Hun kennisintensieve beroep vereist in de eerste plaats rust en ruimte, de belangrijkste reden waarom de meeste leraren niet vijf dagen voor de klas staan (AOB, 2024). Bovendien kan het clusteren van activiteiten in vier dagen bijdragen aan de teamgeest. Dit kan leiden tot een positieve werkomgeving waarin effectiever wordt samengewerkt en de onderwijskwaliteit behouden blijft (Koffeman e.a., 2023). Deze voordelen lijken het welzijn van leraren ook te bevorderen, wat weer leidt tot betere onderwijskwaliteit en behoud van personeel. Tal van onderzoeken naar werkstress in andere sectoren suggereren namelijk dat een vierdaagse werkweek positieve effecten heeft op het

slaappatroon, het werkplezier en de werk-privébalans van werknemers. Bovendien lijkt de overgang naar een kortere werkweek stressgevoelens te verminderen en het aantal burn-outmeldingen met wel 71% te reduceren (Lewis e.a., 2023).

Empirisch onderzoek naar de effecten en ervaringen van de vierdaagse lesweek onder leerlingen en leraren ontbreekt nog in Nederland. Buitenlands onderzoek schetst in ieder geval een positief beeld van de overstap van een vijfdaagse naar een vierdaagse lesweek, waarbij de onderwijskwaliteit behouden blijft. Zorgvuldige implementatie en juiste randvoorwaarden zijn daarbij voorwaarden voor succes.

Fadie Hanna is universitair docent Educatieve Master Primair Onderwijs (EMPO) aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en associate lector pedagogisch handelen in het beroepsonderwijs aan de Hogeschool van Amsterdam, f.hanna@hva.nl. Marjolein Zee is onderwijspedagoog en als universitair hoofddocent onderwijswetenschappen verbonden aan de afdeling Psychology, Education and Child Studies (DPECS) van de Erasmus Universiteit Rotterdam, zee@essb.eur.nl.

Credits: Danibal

Bronnen:

AOB (2024). [Deeltijdwerken in het primair onderwijs](#).

Dembe, A. E., Erickson, J. B., Delbos, R. G., & Banks, S. M. (2005). The impact of overtime and long work hours on occupational injuries and illnesses: new evidence from the United States. *Occupational and environmental medicine*, 62(9), 588-597.

Giger, M. (2012). *The Impact of the Four-day School Week on Student Achievement* (Doctoral dissertation, Northwest Missouri State University).

Gomes, P. (2021). Friday is the new Saturday: How a four-day working week will save the economy. *The History Press*.

Ingersoll, R. M. (2001). Teacher turnover and teacher shortages: An organizational analysis. *American Educational Research Journal*, 38(3), 499-534.

Koffeman, A., van de Kuilen, H., & Snoek, M. (2023). Professionele ontwikkeling als strategie om leraren te behouden. *Tijdschrift voor Lerarenopleiders*, 44(4), 26-44.

Lebouille, M. (2021). [Vierdaagse lesweek schaadt prestaties](#). *Didactiefonline.nl*.

Lewis, K., Stronge, W., Kellam, J., & Kikuchi, L. (2023). *The results are in: the UK's four-day week pilot*. Autonomy Research Ltd.; Hampshire.

Sallis, E., & Jones, G. (2013). *Knowledge management in education: Enhancing learning & education*. Routledge.

Thompson, P. N. (2021). *The Shrinking School Week: Effects of a four-day schedule on student achievement*. *Education Next*, 21(3), 60-66.

Thompson, P. N., & Ward, J. (2022). *Only a matter of time? The role of time in school on four-day school week achievement impacts*. *Economics of Education Review*, 86, 102198.

Thompson, P. N., Tomayko, E. J., Gunter, K. B., Schuna Jr, J., & McClelland, M. (2023). *Impacts of the four-day school week on early elementary achievement*. *Early Childhood Research Quarterly*, 63, 264-277.

Turner, J. S., Finch, K. K., & Uribe-Zarain, X. (2018). *Staff perspectives of the four-day school week: A new analysis of compressed school schedules*. *Journal of Education and Training Studies*.

Turner, J., Finch, K., & Uribe-Zarain, X. (2019). *Three Midwest rural school districts' first year transition to the four day school week: parents' perspectives*. *The Rural Educator*, 40 (1).

Yeşil Dağlı, Ü. (2019). *Effect of increased instructional time on student achievement*. *Educational Review*, 71(4), 501-517.

Dit artikel verscheen in Didactief, april 2024.

Verder lezen

- 1 [Vierdaagse lesweek schaadt prestaties](#)
- 2 [Team in beeld: KBS De Kring in Lelystad](#)